

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А .

№ 18.

Београдъ 5. Мая.

1845.

ПРОЛЕЋЕ.

Зима прође, небо с' ведри,
 Циче люте слави с' снегъ;
 Ту њ пролеће, све већь едри,
 Ледъ са лица скиде брегъ.

Већь се виде сиве горе,
 На њмъ' пукакъ или цветь;
 Стужу прождре синъ море:
 Савъ с' у живость прели светъ!

Трава растек' мирисъ дае,
 Њмъ се дичи весне лугъ,
 Што му такавъ райске мае
 Светый мирисъ посла югъ.

Птице гнѣзда себи крое
 Вукуѡ' блато, па и влатъ,
 А заедно, све по двоє,
 Кљуномъ своимъ много-кратъ.

Поточињи бистри уе
 По каменю дижуѡ' скокъ;
 И пчелице тамо зувъ,
 Кудъ ѡ мами цвѣка сокъ.

Пастиръ младый овце пасе
 На поляни Штурца свогъ,
 А янѣци му стадо красе,
 Дарова ѡ вѣчный Богъ!

Садъ и ратаръ вочке преже,
 Па на њвву вуче плугъ;
 Юшъ виноградъ гвожѣмъ реже;
 Снажно крчи густый лугъ.

Гле! свудъ пева громко радникъ,
 Хвалеѡ' Бога чисто тамъ;
 И Живанинъ*) слави празникъ,
 Триптолемомъ дигнуть храмъ.

*) Церера, Богвня земљодѣлѡя у стары Славена.

Све с' на свету садъ весели,
 Кадъ му Весномъ букну гай,
 Нити више штогодъ жели,
 Еръ већь любкѡй доѣ Май!

М. Тимѡѡ.

НАРОДНА ПОЕЗИЈА СРБСКИ СЛАВЈАНА.

(Продуженѡ.)

Ко бы изъ неколико ведрине пуны повѣс-
 тѡй, бодрость дѣвоачку свѣжимъ бояма красаю-
 ѡи, на свеобшту веселость у значаю србскомъ
 заключавати хотѡ, яко бы заблудѡ. И овде
 као и на многима мѣстима меѡу радостнимъ ус-
 клицима жалеѡе уздисае тужити чуемо, и при
 мрази не редко навлаче ясный сводъ веселя и
 радости. Послушаймо само ону уздишуѡу ту-
 гу усамљѡне дѣвојке:

„Тавна ноѡи, пуна ты си мрака!
 Срце мое юшъ пунѡе яда!
 Ядъ ядуемъ, никомъ неказуемъ:
 Майке немамъ, да ѡй яде кажемъ,
 Ни сестрице, да ѡй се потужимъ;
 Едно драго и то надалеко:
 Докле доѣ пола ноѡи проѣ,
 Докъ пробуди пѣвци запѡваю,
 Докъ полюби саба зора буде:
 Саба зора, айде драгѡй дома.“

Такоѡе и оно красно туженѡ дѣвојкино:

„Ах! моя водо студена!
 И моя ружо румена!
 Што с' тако рано процвала?
 Немамъ те коме тргати:
 Ако б' те майци тргала,
 У мене майке нема;“

Ако б' те сеп тргали,
 Сея се мой удала;
 Ако б' те брату тргала,
 Братъ ми е ош'о на войску;
 Ако б' те драгомъ тргала,
 Драгій е одъ мен' далеко:
 Преко три горе зелене,
 Преко три воде студене.“

Премда таква уздишућа туга некимъ сладко троняваюћимъ осѣћанма срце слушателъво напуњава, тимъ страшније и осѣћније напротивъ пронзаваю клетве надъ невѣрникомъ, невѣрницомъ и опадницима пронешене една одъ ти пѣсама говори:

„Сву ноћ ми соко препѣва
 На Миланову пенцери:
 Устани горе, Милане!
 Девойка ти се удае,
 И тебе зове на свадбу,
 Ако јој нећешъ на свадбу,
 А ти јој пошљи благосовъ. —
 „Нека е, некъ се удае!
 Ићи јој нећу на свадбу,
 Него јој шалѣмъ благосовъ:
 Мужкога чедо немала!
 Кољко леба повла,
 Тољко еда имала!
 Кољко воде попила,
 Тољко суза пролила!“

Но много јошть страшније поражава клетва дѣвојчка, исречена надъ кудећимъ оговарачима, кои су женика одвратили были. Дѣвојчка говори разлюћена:

„Кои каже, да самъ одъ зла рода,
 Неимао одъ срца порода;
 Кои каже люта као гуя,
 Гуде му се око срца виле,
 У перчинъ му лѣто лѣтовале,
 У иѣдрима зиму зимовале;
 Кои л' каже санљива, дремљива,
 Боловао деветъ годни' дана,
 Неимао у болести санка!“

Највећма пакъ душу потресаю и срце поражаваю пѣсме оне, у којима дѣвојке, одъ любавника родбникомъ резведене, или къ нелюбљивој удатби принућене, тугу своју на свѣтло даю. Ко и пр. може съ равнодушјемъ читати пѣсму ону, у којој дѣвојка младичу прстенъ враћа.

„Нај ти прстенъ момче: мой те родъ нелюби,
 Ни отаць, ни майча, ни братъ, ни сестрица;
 Ал' ме немой, момче, на гласъ износити,
 Ђрбо самъ я една несрећна девойка:
 Я босиљакъ сеємъ, мени пеленъ ниче.
 Ой! пелен', пеленче, мое горко цвеће!
 Съ тобомъ ће се мои свати нажитити,
 Кадъ ме стану тужну до гроба носити.“

Жалостиво обузима душу читателъву и она пронзаваюћа пѣсма за недрагогъ спѣвана:

„Снѣгъ паде о Ђурђеву дану,
 Неможе га птица прелетити,
 Дѣвојка га боса прегазила.
 За њомъ братацъ папучице носи:
 „Е л' ти сејо по ногама зима?“ —
 Нис мени по ногама зима,
 Већъ е мени по момъ срцу зима,
 Ал' ми нис са снѣга зима,
 Већъ е мени съ мое майке зима,
 Која ме е за недрага дала.“

Кога неће обузети усхићенъ и иѣжностъ прјатночувствуюће дѣвојке; она бившемъ любавнику своме, кога е оставити морала, на иѣгово пытанъ, е ли се удала, овако одговара:

„Бсамъ драгій и чедо родила,
 Твое самъ му име наденула,
 Кадъ га зовнемъ да ме желя мине,
 Незовемъ га: оди къ мени съше,
 Већъ га зовемъ: оди къ мени драгій.“

Свакій таковий одломакъ есте драгоцѣный, вѣчно-сјаюћий бисеръ простонароднога пѣсмотвора славянскогъ, равно о чистоти чувства, о прјатности душевной, као и о поетичности народа нашегъ свѣдочећий. Дираюћомъ некомъ побожношчу, тимъ небеснымъ наданућемъ, дишу све любавне пѣсме србске, образи кодъ њи се указую понавине изъ природе узети и боіомъ пастирскогъ живота обучене. У Срба имаю све свезе прјateljства и любави неко свето волшебство у себи, и редко се тко одважи њи нарушити. Срца, која едномъ любавъ себи прісвое, слађе и умирау заедно, него што бы се раздвоити дала.

„Умри, драга, доцкаиъ у Суботу,
 И љу юнакъ рано у неделю.“

Поручуе по звѣзди драгій милој својој, коју е майка одлучити наумила.

„Што рекоше, то и учинише,
Драга умре доцканъ у Суботу,
Драгій умре рано у неделю.
Саранише едно до другога,
Крозъ землю ѿмъ руке саставише,
А у руке зелене ябуке.
Мало време затимъ постояло,
Выше драгогъ зеленъ боръ никао,
А вышъ драге румена ружица;
Па се вѣ ружа око бора,
Као свила око ките смяя.*)

Узмимо садъ и неколико извода изъ оногъ образа, кои намъ пѣсме србске даю о станю удаты дѣвојка. И овде увѣкъ завистљиве свастике, зли тасты и зетови благо докаће кваре, а иначе редко се међу завѣренима немири появлюю за вишову собствену причину. Помысао на време прве любви и опомыняня често налазимо у другомъ образу пѣсмотворя овогъ. Тако н. пр.

„Знашъ ли душо кадъ си моя была,
На момъ крилу грозне сузе лила,
Сузе лила, крозъ плачъ говорила:
Богъ убио ону сваку другу,
Коя држи вѣре у юнаку;
Као што е оно ведро небо,
Часомъ ведро, а часомъ облачно,
Онака е вѣра у юнака,
Докъ те люби: узећу те душо;
Бсень прође и зима настане,
А овъ с' онда съ другомъ разговара.
Кадъ обљуби: чекај до всени,
(Конацъ слѣдуе.)

*) Не мајка она пѣсма „Смртъ Омера и Мерима“ заслужуе овде, баръ одъ части да се спомене, гди залюбљивий сынъ, нехотѣвши мајку свою увредити, коа му силомъ другу наметнути желъ, баца се драгавольно смрти у наручя. Тако намъ пѣсма та, пошто су ѿ ѿ већъ, доконавши свадбу, противъ волѣ ѿгвоје свелъ, између другогъ прича:

„Кадъ е вече о вечерн было,
Вечераше кићени сватон
И сведоше двое младаца,
Леже злато у меке душеке,
Сѣде Омеръ на шарене савдуке;
Самъ се свлачи, а самъ разнасуе,
А самъ вѣша рухо и оружи;
Самъ говори а самъ одговара:
„Садъ ће мени мое злато рећи:
„Омеръ любви Фатиму дѣвојку;“
„Нећу тужанъ вѣре изгубити,
„Макаръ знао изгубити главу!“

Онъ дакле јоштъ последнѣ желѣ мајки својой авля и гледи, да сваку сумню одъ несрећне дѣвојке, коа тако-

РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ ФРАНЦУЗА И ШПАНЬОЛЦА.

Французъ носи доста дугачку косу, Шпаньолацъ врло кратку; Французъ еде много и брзо, Шпаньолацъ полако и врло мало; Французъ износи найпре кувано месо, Шпаньолацъ найпре печенѣ; Французъ пиѣ обычно воду по вину, Шпаньолацъ вино по води; Французъ говори много при еѣолу, Шпаньолацъ ни едне рѣчице; Французъ се шета после ручка, Шпаньолацъ сѣди или спава; Французъ иде брзо, Шпаньолацъ корача лагано; Ђирице Француза слѣдую своимъ господарима, Шпаньолацъ пушта ѿ предъ собомъ. Ако се Французъ повлания, то подиже руку и движе е по своме лицу, Шпаньолацъ напротивъ подигне е, али е движе по своимъ ногама; Французъ моли са смиреніемъ за милостино, Шпаньолацъ чини то съ невинъ начиномъ чести и достоинства; осиромаша ли Французъ, то продае све до кошулѣ; напротивъ прво е кошуля, што ће Шпаньолацъ продати, мацъ и кабаницу за послѣдакъ задржи.

† Светозаръ Јовановићъ.

Ђеръ съ мутнымъ срцемъ праведну тугу оплакуе, удали, а притомъ и завѣтъ ѿи чини:

„Чу ли мене Атаагѣна злато,
Непустъ гласа до бѣла дана,
Докъ се браћа вина ненапию,
И сестрице кола наиграю,
Стара мајка пѣсме ненапѣва!“
То изусты па душицу пусти.

А кадъ су га покрај двора любезне ѿгвоје по жельи ѿгвојой провели, овако пѣсма наставля далѣ:

Ал' Мерима сѣди на пенцери,
Везакъ везе грозне сузе рони,
Накъ патели погю говори:
„Што е ово мила моя мајко!
Ђуль мирнше, иде мое драго!“
Она стрча авлиа на врата,
Ал' Омера носе из носила;
Она тужи као кукавица;
„Носіоци, браћо нерођена!
Нерођена, као и рођена,
Спустите га на зелену траву,
Да га види Мерима дѣвојка,
Бсу а' руке као што су беле:
Б а' у руку седе-ли тамбура,
Оће а' драгой подъ пенцере доћи.“
Жива паде, мртву е диглоше.

Каква е то страстна, све и самый животь жертвуюа любовь! каква чувствителность и ненарушима светниа даногъ завѣта залюбљивы! завста коа се редко гди тако у простомъ природе виду наѣи може! —

А Н Е К Д О Т А.

„Петдесетъ годъ на прошло е,“ рече Абдерхаманъ Ш., „одако самъ Калифа; богатство, радость, честь, све самъ уживао и изцрпю. Кралъви, мои супарници, почитовали су ме, бояли ме се и завидили ми. Што еданъ човекъ желити може, то ми е Богъ дао. У овомъ самъ дугомъ простору благополучія дане брояо, у којма самъ се заиста срећанъ држао. Таковы е дана четрнаестъ было. — Смртни, изъ тогъ учите величину свѣта, и животъ разсуђавати!“

Д. Аврамовићъ.

И С К Р И Ц Е.
XXXIII.

Изъ Траціе, изъ државе юго-славянскога народа, изилазиле су дѣвице виле у грчку земљу. Орфеа и Лина народный гласъ каже предке смиринскога слѣща. Изъ планински снѣгова вавѣкъ изиада богата рѣка, коя у пролѣћу рани травице зелене и цвѣће.

Изъ Маѣдоніе, изъ државе юго-славянскога народа, изишао е орао преякій, кои до индѣйске краине протезаше летенъ стрѣловиты крила свои. Индѣйска земля послала намъ е ново мудролюбно савршенство, кое е човекъ юго-славянскога народа укоренію у толике памети и толике вѣке, као другу вѣру.

Маѣдонскій орао очистио е путъ другимъ орлима, да крозь читаву Европу слободніе, и брже могу, тресући своя крила, укронити свѣтъ Исусовомъ крвлю, као росицомъ любви.

Одъ Нилове воде, одъ елипски ступова, летела е међу арбанаске расте голубица знаменита, научена да утѣши тихимъ своимъ гласомъ страхъ сакривены одсуда. Арбанаска земля дала е много-кратій грчкому народу сынове свое, и улила е крѣпчию нову крвь у грчке жиле уморене. Небы была безъ тога могла устати робиница гола, планине съ островима источнимъ јоште бы спавале у сну сужанства.

Смѣшанъ одъ нѣмачке и югославянске воде бляше потокъ, кои потоци Италию грѣшничу.

цу. Ние безъ одлуке Божије, што е талиянскій народъ погазио у бѣдној Далмаціи народъ славянскій, и изштетио му нѣгову наравну простоту.

Сва е дакле крвь смѣшана; жалость и грѣхъ, бой и любовь, све су народе саединиле. Нѣмци, Славяни, Грци, Латини, сви смо се одъ азіатски равница разлучили, сви смо се опетъ приближили съ грлѣнѣмъ смрти или живота. Сви смо браћа у слабости и у крѣпости, у дѣки и у срамоти. Нова грађа и старе гомиле, пустиня и дворъ, море и гора, войска и тамница, зибка и гробъ, ово све ние него еданъ градъ, една отачбина сама.

МУДРЕ РѢЧИ.

Доста су се трудили онога, кои е готовъ быо за отечество умрети, силно подпомагати; то е похвале достойно. — Но небы ли тако исто славно было, не дати ономъ одъ глади да умре, кои е готовъ за отечество живити?

Три ѣвола при клеветаню существуую! Кои као непријатель клевета, томе е ѣво на езыку; — кои то радо слуша, томе е ѣво у уву; — но кои таково безъ изпыта и расуде на штету ближнѣга вѣруе и далѣ разпространява, томе е ѣво у срцу.

Све е у храму милости великолѣпно, изузимаюћи врата, коя су тако низка, да се крозь нѣи пузећи увлачити мора.

Нечуди се, да човекъ то, што Богъ заповѣда, нечини; та онъ и оно, што самъ хоће, чинити неможе?

А. Ч. . . . съ.

НОВА КНЪИГА.

Збирка разны полезны и забавны предмета за годину 1845. Скупио, превео и у редъ ставио Јованъ Петровъ, Архиваръ Суда вароши Београда, Кр. Маѣ. Варлеђе присѣдатель и закл. Адвокатъ. Четверта часть. У Београду, у Книгопечатни Киѣжества Србскогъ 1845. — На 8-ку, стр. 197.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственој Книгопечатни у Београду.